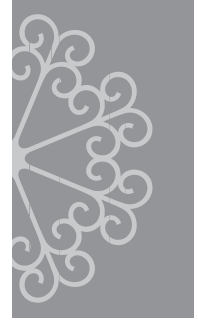

בית מדרש

בשבילי הפרשה

דברי הרה"צ

"חדות ה' היא מעוזכם"

כתב הטור (תקפ"א), רוחצין ומסוד פרץ קודם ר"ה, ומביא דברי המדרש (ירושלמי ר"ה א,ג) בנוהג שבעולם אדם יודע שיש לו דין לובש שחורים ומת עטף שחורים ומגדל זקנו, שאינו יודע היאך דינו יוצא, אבל ישראל אינו כן אלא לובשים לבנים ומתעטפים לבנים ומגלחים זקנם ואוכלין ושותין ושמרים, יודעין שהקב"ה עושה להן ניסים.

צ"ב: הרי יום דין הוא, ובפיט ונתנה תוקף אומרים אנו "כי לא יזכו בעיניך בדין", א"כ מה מקום יש לשמחה זו? בגמ' (ר"ה טז): אמר הקב"ה אמרו לפני בראש השנה מלכיות זכרונות ושופרות, מלכיות - כדי שתמליכוני עליכם, וכו'. ולכאורה קשה שהרי כל יום קוראים אנו קריאת שמע וממליכין הקב"ה עלינו?

ויש לבאר ע"פ מה שמצינו בהלכות קריאת שמע (סימן עד): היתה טליתו חגורה על מתניו לכסותו ממתניו ולמטה, אע"פ שממתניו ולמעלה הוא ערום, מותר לקרות ק"ש. אבל להתפלל אסור עד שיכסה לבו. וביאר המשנ"ב (ס"ק כד) לפי שבתפלה צריך לראות את עצמו

צורת התפילה

הנהגות בענייני תפילה ממון רה"י הגאון הרב אריה פינקל זצלה"ה

מרן רה"י זצ"ל הקפיד מאוד על הכנה לתפילה, מידי בוקר היה לומד ואומר תהלים לפני התפילה. אך לאחרים היה מייעץ לכל הפחות לבוא לביה"כ דקה אחת לפני תחילת התפילה.

תלמידי מרן זצ"ל מעידים: "אף פעם לא ראינו אותו מתפלל בע"פ, תמיד עיניו היו בסידור. גם בחדרת הש"ץ עיניו ואצבעו היו בתוך הסידור, אפילו כשכאב לו וסבל מאוד."

סיפר הרב מאיר הריסון: שאלתי את רה"י זצ"ל איזה נוסח להתפלל על ענין מסויים. ענה לי רה"י: אין לי נוסחאות, בן תורה יודע איך לדבר עם הקב"ה, והוסיף ואמר תמיד כשמתפללים צריך לשתף את כלל ישראל

דברי הימים

פרשת נצבים תשפ"ב

זמני כניסת השבת

Baltimore, MD	6:43
Brooklyn, NY	6:33
Chicago, IL	6:25
Houston, Texas	6:58
Johannesburg, S. Africa	5:46
Lakewood/Deal, NJ	6:34
London, UK	6:41
Los Angeles, CA	6:30
Manchester, UK	6:50
Monsey, NY	6:33
Montreal, Quebec	6:31
Passaic, NJ	6:33
Toronto, Ontario	6:55
Yerushalayim	5:59
Zurich, Switzerland	7:03

בשבילי הלכה

ע"י הרב הגאון מאיר צבי שפיצר שליט"א
הערות בעניני הלכה. הלכה למעשה יש לשאול לרב

נצבים / ראש השנה

תקיעת שופר

תקיעת שופרוע"ש ש"מ ח"ג קע"ז במי ששוכרים אותו לעלות לתוכחה אם יש בזה שכר שבת. ובמ"ב הנ"ל כתב לקרות להשמע ששוכרין אותו לזה, ולכא' כוונתו שהוא השמש כל השנה אלא ששוכרים אותו גם לזה, וא"כ אין בזה שכר שבת.

וע' ב"ה תכ"ח ד"ה בפסקים, נגד אלו שאין רוצים לעלות לתוכחה, וכמו מי שמכסה עיניו שלא יראה המכשול ברה"ר.

וע' לקט יושר עמ' 55 א' מן הבהורים רצה לעלות ולא הניחו הגאון ושלה אחר זקן אחר שהיה בבה"כ של הקהל, וקרא אותו זקן וכו' ואחר כך אמר לו מי שברך פלוני בר פלוני בעבור שקיבל עליו תוכחת התורה, בשכר זה יצילהו הקב"ה וכו'.

וע' ס"ח תשס"ו לא יקראו ת"ח לתוכחה מחשש שיתקיים מה שאמר. וע"ש ס"ח תשס"ח שלא יחשוב הקורא על העולה, ומובא במג"א, ומשמע דאם חושב יתקיים.

באור"מ ואפילו מלאכים, ולכן בע"כ שכינה מדברת מתוך גרונו.

כעומד לפני המלך ומדבר עמו וצריך לערוד באימה, אך בק"ש אינו מדבר לפני המלך. לפ"ז נראה לבאר, אמנם כל השנה קראים אנו ק"ש, אך אין זה כעומד לפני המלך, אבל בראש השנה אמר הקב"ה "אמרו לפני מלכותי", הרי אנו עומדים לפניו.

מעתה יש לבאר ענין השמחה ברה"ה, כיון שנמצאים אנו קרוב להש"ת, ובקרבה זו אנו שמחים ובטוחים שיעשה לנו נס. ואדרבה מתוך פחד הדין הרי אנו מקבלים מלכותו ומתקרבים אליו, וזהו בטחוננו שיעשה לנו נס.

איתא במדרש תהלים (כה) עה"פ "אלקי בך בטחתי אל אבושה" מעשה באכסנאי אחד שתפ"סוהו שומרי המלך, אמר להם אל תכנינו בן ביתו של מלך אני, כיון ששמעו כן הניחוהו ושמרוהו עד הבוקר, בבקר הביאוהו אל בית המלך, ואמרו בן ביתך מצאנו אמש. אמר לו המלך בני אתה מכיר אותי, אמר לו לאו, אמר לו אם כן היאך אתה בן ביתי, אמר לו בבקשה ממך, אני איני בן ביתך, אלא אדוני המלך בך אני בטחתי, שאלמלא לא אמרתי כן היו מכין אותי. אמר להן המלך הואיל ובטח בי הניחו לו. מעתה ודאי ישראל אשר בני המלך אנו וקרובים אליו, בטוחים אנו שזנכה בדן.

מרן ראש הישיבה הגאון רבי נתן צבי פינקל זצלה"ה

שנמצאים בצרה, לכן יש לומר תמיד בתוך שאר ישראל (כמו שמזכירים ברפואה בתוך שאר חולי ישראל כן צריך לומר בכל ענין).

נהג היה לומר שהדרך להתפלל על צרות פרטיות אינה באופן ש"מר לי וקשה לי", שהרי הקב"ה רחום וחנון וכל מעשיו לטובה. אלא הדרך הנכונה להתפלל על כך היא באופן שב רור שאם יש צער ליהודי גם לשכינה הקד' יש צער, וע"כ צריך להתפלל, שיתבטל צער השכינה וממילא יתבטל גם צער המתפלל.

כשנשאל ע"י חתן מה להתפלל תחת החרפה ענה מרן זצ"ל: "תתפלל על חברך שעדיין לא מצאו את זיווגם". המשיך מרן והסביר: כיוון שיש הרבה על מה להתפלל ומרוב דברים אתה עלול לשכוח חלק מהם, עליך להראות שאתה דואג לבניו של מלך העולם שהוא אוהבם, וע"ז אף הוא ית' יעשה את רצונך. ע"פ "קבוץ", ישיבת מיר מודיעין עילית

הערות ותגובות בלשה"ק או באנגלית יתקבלו ברצון במייל bishvileihalacha@themir.org

אימת הדין

לקראת יום הדין עלינו להתכונן קודם עמדנו לפני ה' כי בא לשפוט את הארץ.

שלמה המלך ע"ה אמר [סוף קהלת] "כי את כל מעשה האלקים יביא במשפט על כל נעלם אם טוב ואם רע" כל אדם שנברא יש לו תפקיד בעולם ועבודה גדולה, ועל הכל יבוא במשפט, ובחגיגה (ה) מבואר שנתבעים אפילו על דבר קטן. וגם במעשה המצוה והעבירה גופא יש חשבון מדוקדק איך ובאיזה אופן נעשה.

הדינים שהאדם עובר

האדם נידון כמה פעמים, וכמ"ש הרמב"ם בהלכות תשובה (פ"ג ה"ג) "וכשם ששוקלין זכויות אדם ועוונותיו בשעת מיתתו כך בכל שנה ושנה שוקלין עוונות כל אחד ואחד מבאי העולם עם זכויותיו ביל"ט של ר"ה". שדנים בר"ה על כל מה שעשה בשנה זו, ומה יהיה עמו בשנה הבאה.

יש את הדין לאחר המיתה. ויש גם דין בכל שנה לאחר המיתה. וכדאיתא בר"ה (לב): "א"ר אבהו אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה רבש"ע מפני מה אין ישראל אומרים שירה לפניך בר"ה וביום הכיפורים, אמר להם אפשר מלך יושב על כסא דין וספרי חיים וספרי מתים פתוחין לפניו וישראל אומרים שירה" [ובודאי שיש לקוות שיצא המשפט לטובה, אבל שירה א"א לומר. ורק בסוכות כשיוצאים ונצחו בדין אומי

רים שירה]. ובפשטות ספרי מתים היינו מהשר לשה ספרים שנחתמין למיתה. אמנם הגר"ח מואלוזין ועוד ביארו שדנים גם את המתים.

ומה שייך לדונם שוב מאחר שדנו אותם לאחר מיתתם. אלא שדנים את האדם על ההשפעה שהשאיר אחריו הן בחינוכו והן בתלמידיו והן בחבריו, שהרי כל אחד משפיע וביותר משפיע בדוגמתו שרואים את מעשיו ולמידים ממנו, ויש לו זכות בזה. ובכל שנה דנים את התוצאות שהיו מכוחו. וכשחלילה רשע השאיר אחריו ספר שמביא לירידה, דנים לו כל שנה להעמיק לו גהנום. [והמחשבה בזה מעוררת פחד שהוא בוכה ומשתוקק שיכלה הספר מן העולם ולא יוסיף לו על עוונותיו ואינו בידו]. והצדיק שלמד והתפלל ולמדו ממנו ועוסקים בתורתו, מתווסף לו זכויות בכל שנה.

הדין לעתיד לבוא

עוד דין יהיה לעתיד לבא שהוא יום הדין הגדול והנורא לאחר שיכלו הנשמות שבגוף ויהיה העולם הנצחי. וכדמטו משמיה דהגר"ח מברסק עה"פ "וקרבתי אליכם למשפט והייתי עד ממהר במכשפים ובמנאפים" וגו', שביאר את פשר המהירות הכתובה כאן. לפי שתמיד הקב"ה ממתין שמא יצא ממנו דבר טוב או מבניו אחריו, אבל לעתיד שכבר יגמרו הדורות אז ימהר לשפוט ביום הדין הגדול והנורא.

נמצא שעל האדם לעבור כמה משפטים, וכל משפט הוא באמת וביושר כמ"ש (דברים לב ד) "קל אמונה ואין עול צדיק וישר הוא".

התבוננות במאורעות השנה

וכעת שאנו עומדים לקראת ראש השנה יש להתבונן על מאורעות השנה שעברה צרות הכלל והפרט, ומה שכל אחד עבר זמנים קשים וטובים. והכל נכתב בר"ה ונחתם ביוה"כ, והקב"ה רוצה שנתעורר מזה.

ונזכיר מה שאירע בשכונתנו לפני כשבוע, וא"א להישאר אדישים מול כזו טרגדיה. שיולדת צעירה בשנות השלושים לחייה התלר ננה בשבת על מכאובים ברגליה והלכה לבית החולים עם אמה מאחר שבעלה נשאר לקידוש שעשה על התינוקת שנולדה, והמתינו בתור הארוך כי לא הייתה נראית בסכנה, ואדהכי והכי גילו שיש לה קריש בדם וכבר לא יכלו להצילה. ובעלה עשה כאן קידוש, והיא כבר לא הייתה עמנו.

והקב"ה מעורר אותנו ע"י מעשה כזה ותר בע מאתנו. ואף שמי כעמך ישראל המקבלים באהבה גזרתו, אבל עלינו מוטל למנוע את הצרות. והיו עוד צרות אלא שצרות אחרונות משכחות את הראשונות.

ומבקשים אנו מהקב"ה שיתקיים בנו והסי

כל העתיד - האדם ממשיך בשגרת חייו. ויש בזה כמה סיבות.

"יש להם חלב על כסלם"

ואחת הסיבות הוא שאע"פ שהאדם יודע ומכיר בשכלו, אבל ליבו אטום. וזה מעצת היצר שדוחה את האדם שלא לחשוב ולא להתבונן. ועל הרשעים אמרו בשבת (לא): "דאמר רבה מ"ד זה דרכם כסל למו יודעין רשעים שד רכס למיתה ויש להם חלב על כסלם [שאם ישאלו אדם התחיה מאתיים שנה או מאה חמישים, ופחות, יאמר לאו, וגם על שמונים ושר בעים יודה שאינו מובטח, ועכ"ז אינו מתיירא מיום המיתה]. שמא תאמר שכחה היא מהן, ת"ל ואחריהם בפייהם ירצו סלה". ששגור על לשונם יום המיתה [ואף אומרים פרק זה בבית האבל], אבל אל לבם אינו נוגע. וזה אמרו על הרשעים, אבל הצדיקים פותחים את לבם להבין ולהתעורר.

"ולא שת לבו"

וענין זה מצינו במכות מצרים, שהמצריים עברו על בשרם את עשרת המכות הקשות מן שוא. ובמכת דם לאחר שבוע שלא היה להם מים, ופרעה ראה שנהפכו מימיהם לדם ולא היה לאל ידו, ואם רצו לשתות היו צריכים לקנות מהיהודי במיטב כספיהם, עכ"ז כתוב (שמות ז כג) "ויפן פרעה ויבא אל ביתו ולא שת לבו גם לזאת". שלא שם על לבו להתבונן בסבל שעבר ועמד במריו.

"ואשר לא שם לבו אל דבר ה"

ואח"כ סבלו עוד כמה וכמה מכות קשות. שבמכת צפרדע סבלו מהצפרדעים שהרגו בהם והפכו את ארצם מבית ומחוץ, שאף בבטנם קרקרו. ובכינים סבלו שבוע מהעקיצות שלא הרפו מהם. והערוב אכל מחציתם ע"י הארי והדוב. ובדבר מתו כל מקניהם שהיו בחוץ. וב' שחין סבלו מפצעים קשים.

ולאחר שש מכות כאלו הקב"ה מתרה בפרעה על מכה שביעית (שם ט יז- כא) "כי בפעם הזאת אני שולח את כל מגפתי אל לבך ובעבדך ובעמך בעבור תדע כי אין כמוני בכל הארץ וגו', הנני ממטיר קעת מחר ברד כבד מאד אשר לא היה כמוהו במצרים למן היום הוסדה ועד עתה". ומזהיר: "ועתה שלח העז את מקנך ואת כל אשר לך בשדה כל האדם והבהמה אשר ימצא בשדה ולא יאסף הביתה וירד עליהם הברד

רותי מחלה מקרבך וננצל מכל המחלות בגוף ובנפש ומכל מיני עגמ"נ ועל זה צריך האדם לשים אל לבו כל היום שאין ממי לבקש אלא מהקב"ה בלבד ורק פעמים שרוצה הקב"ה בה שתדלות שלנו אך יש פעמים שאף מגרע, וזאת יש לידע שפעמים שומע אדם צרה מסויימת ומכאן ואילך פוחד מסוג צרה זה צריך לשים מבטחו בהקב"ה ולהתפלל אליו שישמרנו מכל צרה ומצוקה ומכל נגע ומחלה

היקף המשפט בר"ה

וכשבא משפט ודנים על העתיד, זה מחייב אותנו להתעורר ולפחד מהדין. ואת זה אומרים בתפילת ר"ה בזכרונות "אתה זוכר מעשה עולם ופוקד כל יצורי קדם וכו' ועל המדינות בו יאמר איזו לחרב ואיזו לשלום איזו לרעב ואיזו לשר בע ובריות בו יפקדו להזכירם לחיים ולמות מי שלא נפקד כהיום הזה".

ראשית כל יש דין פרטי על כאו"א, ומבואר ברמב"ם (שם ה"א וב') שהאדם נידון לפי רוב מעשיו. ויש שגם ברוב זכויות נענש על המיעוט עונות, ויש בחינה של צדיק ורע לו. ואין אתנו יודע עד מה, אבל הכל בחשבון מדוקדק.

ואח"כ יש דין על המדינה, ואח"כ על כל הער לם כולו. ועכ"ז אומרים בתפילה ועל המדינות בו ייאמר איזו לחרב ואיזו לשלום, שרואים שיש מדינות שהורגים איש את רעהו ויש מדינות של שלום, יש מדינות שלוות אבל אין להם אוכל ויש מדינות שיש להם שפע. ולאנשים פרטיים יש כאלו שיש להם אע"פ שאין לכלל, לפי שיש דין על הכלל ודין על הפרט. "ובריות בו יפקדו להזכירם לחיים ולמוות מי לא נפקד כהיום הזה כי זכר כל היצור לפניך בא מעשי איש ופקודתו מחשבות אדם ותחבולותיו ויצרי מעללי איש".

זה זכרונות, לא שהקב"ה זוכרנו, שהרי בר דאי מלא כל הארץ כבודו והכל בא ממנו, אלא שרוצים שיהיה הזיכרון לטובה.

אימת הדין

ואיך יתכן שאדם יעבור ימים אלו כרגיל וליבו בל יחיל בקרבו. [ואיני אומר תוכחה, רק כדבר איש אל רעהו] שהרי אם היה לאדם משפט ממון לא היה נח כלל. ואם היה המשפט על כניסתו לכלא או נידון של חיים ומוות, בודאי שלא היה רגוע. ואיך בימים אלו - הגורליים כ"כ על

הרי אזהרה מפורשת שמי שישאר בחוץ ימות בברד. וכי מה מוטל עליהם רק להכניס את מקניהם לבית. שהרי חפצו במקניהם ולא הפקירוהו, שאם יבוא אי מי ויקח טלה מן העדר הרי היו מראים לו את נחת זרועם, וכ"ש משום שהיה אליהם. וא"כ בודאי שהיו מכניסים את מקניהם - גם מבלי שיראו את המכות הקודמות - לפי שהאדם חרד על ממונו.

ועכ"ז מה כתיב אחריו "הירא את דבר ה' מעבדי פרעה הניס את עבדיו ואת מקנהו אל הבתים ואשר לא שם לבו אל דבר ה' ויעזב את עבדיו ואת מקנהו בשדה". ואיך יתכן שהפקירו את מקניהם למות ואפילו לא חששו לאזהרת ה'.

ומבארים בעלי המוסר שהוא לפי שלא שם לבו. והיינו שאע"פ שידעו והבינו את הסכנה שהרי הרגישו על בשרם את המכות, כיון שלא שמו על לבם להתבונן בדבר, נשאר אדישים.

ומזה יש להתרחק שלא להיות אדישים. והיא תביעה גדולה בעמדנו לפני כזה משפט מקיף.

רעת האיני מפחד

זה מה שמביא רבינו יונה בשע"ת "משל לכת לסטים שחבשם המלך בבית האסורים וחתרו מחתרת פרצו ויעבורו [שהם ידעו מה מסוגלים אומות העולם לעולל להם ופחדו מזה וברחו] ונשאר אחד מהם, בא שר בית הסוהר וראה מחתרת חתורה והאיש הוא עודנו עצור, ויך אותו במטהו אמר לו קשה יום הלא המד תרת חתורה לפניך ואיך לא מהרת המלט על נפשך". [וצ"ל שהמציאות הייתה שלא היה לו לפחד לברוח שעדיין לא רשמו את שמותיהם, ואם היה בורח לא היו יודעים כלל מי הוא ועכ"ז לא ברח].

ומבארים המפרשים שהתביעה עליו היא לפי שכל מטרת בית האסורים היא כדי שיראו ויפחדו, ואם אינו מפחד מבית האסורים צריך להכותו במקל שרק כך יבין. וכמו ששומר יזהיר אדם שלא יעמוד במקום מסוים פן יאסרוהו, ויתחיל האיש לברר על המאכל והמשכב בכלא, הרי זה מראה שאינו מפחד כלל מזה.

וע"כ הכהו במטהו, לפי שאם אינו מבין לירוא

מהמקום הזה חייבים ללמדו ע"י מכות שאז יבין את רעתו.

לקוות לטוב.

"סמר מפחדך בשרי"

וידוע ששאל אחד את הגר"ס מדוע מפחד כ"כ מהמשפט, וכי דוב הוא או ארי שיש לירא ממנו? וענה לו הגר"ס במתק לשונו שדוד המלך ע"ה אמר (שמואל א' יז לו) "גם את הארי גם הדוב הכה עבדיך", שלא היה ירא כלל מהם. אבל על המשפט אמר (תהילים קיט קכ) "סמר מפחדך בשרי וממשפטיך יראתי".

והעבודה המוטלת עלינו הוא לפתוח את הלב ולהתבונן שעומדים לפני משפט שמים. והרי אנו רוצים חיים ובריאות ושיווך טוב ובנים בריאים, ושלא נחסר בישיבה וכולם יהיו בריאים ולא יפקד ממנו איש. וע"י ההתבוננות נבוא לפחד מהדין.

מעלת הירא מן הדין

ועצם הפחד - מלבד התועלת שמביא למפחד - הוא הצלה לאדם ומביא על עצמו רחמים. וכדאיתא ב"ה (טז): "ואמר ר' יצחק כל שנה שרשה בתחילתה מתעשרת בסופה שנאמר מראשית השנה, מרשית כתיב, ועד אחרית סופה שיש לה אחרית". ופרש"י "שרשה בתחייתה, שישאל עושין עצמן רשין ב"ה לדבר תחנונים ותפילה כענין שנאמר תחנונים ידבר רש. [ותוס' פ' רשעים ממש והוא כע"ז]. והיינו שע"י מה שבאים בהכנעה זה כבר סיבה לזכות, מלבד מה שהנכנע מחפש סיבות לזכות.

הרגשת העצבות המוטעית

ויש עוד סיבה לקרירות באלול, אלו שנכנסים לעצבות מאימת הדין, ויש ביטוי 'אל תעשה לי את האלול כזה שחור'. ובאמת שהרי באים להצילו שידע איך הדרך להנצל, ולא שמחפשים להכביד עליו. הא למה זה דומה לאחד שמחפש לקנות חפץ בזול ורוצה משר"כ להיכנס למקום מסוכן כדי להשיג את מבוקשו, וחברו מזהירו שהוא מקום סכנה ולא יהי' לעשות כן. והוא משיב כנגדו 'אל תפחידני ואל תעשה לי את זה כזה שחור'. והרי אדרבה עליו להודות לו על שמצילו ממוות, ולא לברוח מהמצאותו.

וכן מי שצריך לעבור משפט, וידידו מציע לו עזרה ע"י עורך דין מסוים המתמחה בענין, וער נה לו 'אל תדבר אתי בענין המשפט לפי שער שה לי מתח'. וזה במקום להודות לו על העזרה שמציע. זה ההרגשה הלא נכונה שיש ביחס למשפט ב"ה.

טעות 'בעלי הביטחון'

ויש גם את בעלי הביטחון שאומרים 'היה טוב' ואין מה לפחד. ובאמת שא"ז ביטחון כלל. וכמו שביאר הגר"ז (והוכיח כן מהרמב"ם) שביטחון זה מי שיועד את מצבו ובוטח, אבל המתעלם ממצבו א"ז ביטחון. אלא יש לאדם לפחד מהדין - שמביא לקרבת אלוקים, ועכ"ז

ולכאורה תמוה כנ"ל מה שייך לבקש שיקח רק את הדברים הטובים, ואת המעשים ההפכיים לא, הרי משפט כולל את כל המעשים. אלא שבקשתינו מהקב"ה שהלא אנו רוצים להיות טובים ולהתנהג כראוי, רצוננו לעשות רצונך אלא שנכשלים, שאור שבעיסה מעכב, וזה 'וקח טוב', 'עיניך תחזינה מישרים' שיקח את מה שאנו רוצים להיות שרצוננו להיות 'טוב', וממילא מתחננים אנו לבוראינו שייבט רק על מעשינו הטובים ובכך נצדק לפניו בדין.

הביטחון בקב"ה סיבה למחילת

עוונות

ומשיב הקב"ה "ארפא משובתם אוהבם נדבה כי שב אפי ממנו". ופרש"י אמר הנביא כך א"ל רוח"ק מאחר שיאמרו לפני כן ארפא משובתם תם ואוהבם בנדבת רוחי אע"פ שאינם ראויים לאהבה אתנדב לאהבתם כי שב אפי ממנו".

ומה היא התשובה שעשו בני? כתיב אד ריו "אשור לא יושיענו על סוס לא נרכב ולא נאמר עוד אלוהינו למעשה ידינו אשר בך ירוחם יתום". שהקב"ה מחל להם לפי שהכירו שאין להם על מי להשען רק עליו, ורוצים להתקרב אליו.

כשנגשים בהכנעה ורוצים לעבור את החיים כראוי ולזכות לאריכות ימים, ולהרבה 'שעה אחת בתשובה ומעש'ט בעוה"ז שעל ידם נזכה לעוה"ב. ועיניך תחזינה מישרים' - "שרצוננו לעשות רצונך ומי מעכב שאור שבעיסה" (ברכות יז), ע"י כך אפשר לזכות ביום הדין.

וזה עבודת האלול שאפילו שרחוקים מחמת העבירות, יש להחליט להיות טובים ולקבל ע"ע להשתנות, ואז הוא מתייצב על דרך טוב ולא ח"ו להיפך.

מעלת הקבלה להשתנות

ובזה יובן מה שקראנו בפרשת שופטים שה' כהן אומר לפני המלחמה (דברים כ, ג) "ואמר אליהם שמע ישראל", ופרש"י "אפילו אין בכך זכות אלא ק"ש בלבד כדאי אתם שיושיע אתכם".

ובהמשך כתוב (שם ח) "ויספו השוטרים לדבר אל העם ואמרו מי האיש הירא ורך הלבב ילך וישב לביתו ולא ימס את לבב אחיו כלבבר". ונחלקו בזה (בסוטה מד. הובא ברש"י) "ר"ע אומר הירא ורך הלבב כמשמעו שאינו יכול לעמוד בקשרי המלחמה ולראות חרב שלופה, ריה"ג אומר הירא ורך הלבב זהו המתירא מן

פחד כן, אבל עצבות ח"ו. והעצבות עבירה ויש לחזור עליה בתשובה והתבטאו על העצבות שהיא מחלה, וכלי משחית, שמראה על ריחוק מהקב"ה. והקב"ה נותן לנו משפט כדי שנתקרב אליו ורוצה שנתקרב אליו, ורוצה שניחיה שהרי נקרא מלך חפץ בחיים. וע"י שמדפשים עצות מתרוממים וניצלים.

"עיניך תחזינה מישרים"

יש כמה פסוקים בתהילים שדוד המלך מבקש מהקב"ה על המשפט במקום אחד (תהילים קמג) "ואל תבא במשפט את עבדך כי לא יצדק לפניך כל ח"ו והדברים תמוהים מה שייך לבקש שלא יהיה משפט, הרי יש משפט והוא מציאות מוכרחת? ובמקום אחר מבקש עוד (תהילים יז) "מלפניך משפטי יצא עיניך תחזינה מישרים". שהקב"ה יביט במשפט רק על מעשיו הטובים. והרי המשפט הוא שפיטת כלל המעשים, ומה שייך לומר עיניך תחזינה רק את המישרים? [ובפשטות הכוונה שהמשפט יהיה בלי יסורים]. וביאור הדברים הם שבדודאי יש משפט, אלא שמבקש רחמים שהקב"ה יתחשב עמו במשפט. שהנה בשבת שובה מפטירין (הושע יד ב-ה) "שובה ישראל עד ה' אלוקיך כי כשלת בער נך". ופרש"י תני בשם ר"מ שובה ישראל בעוד שהוא ה' במידת הרחמים, ואם לאו אלוקיך במידת הדין עד דלא אתעביד סנגוריא קטגריא. ובביאור 'כי כשלת בעוונך' מבארים בפי שטות שנכשלו בעוונות, אבל רש"י פירש שבאו לך מכשולים בעד עוונך, והיינו שכשלו משום העוונות.

ומה מייעץ לנו הנביא: "קחו עמכם דברים ושובו אל ה' אמרו אליו כל תשא עוון [שא את העוונות כמ"ש נושא עוון, וכמו שאמר קין גדול עווני מנשא] וקח טוב ונשלמה פרים שפתינו". ובביאור 'וקח טוב' פרש"י ג' פירושים [א' למדנו דרך טוב, והג' שיקח את ההודאה]. ובביאור השני פירש "מעט מעשים טובים שבידנו קח בידך ושפטנו אחריהם".

העבירות שבידו". שבמלחמה היו צריכים להיות נקיים מכל נדנדוד חטא, וכדאיתא (שם): "שח בין תפילה לתפילה עבירה היא בידו וחוזר עליה מעורכי המלחמה".

ולכאורה סותר למה שאמר מתחילה שאפילו אם אין להם רק זכות של ק"ש ניצולים, שכאן אמר שאפילו על עבירה קלה חוזר עליה מעורכי המלחמה.

וביאר אאמ"ר זצלה"ה שבוודאי כל עבירה חמורה וחוזר עליה, אלא שאם מקבל עליו עול מלכות שמים - שזה המהות של ק"ש - ניצול בזכות שמקבל ע"ע להתנהג כראוי. אמנם צריך גם לעשות מעשים ולהתקדם, ולא להישאר רק עם הקבלה.

"בואו חשבון"

ועבודתנו בחודש אלול הוא לבוא עם כיוון והתחדשות לשנה החדשה. שהרי מצד אחד חובתנו לקב"ה היא גדולה מאוד, שהתורה ארוכה מני ארץ, וצריך לדעת את כל התורה ולקיים את כל המצוות, ולהתנהג במידות ישרות. אמנם מה שהקב"ה דורש מאתנו הוא רק כ"א לפי הכוחות שלו, אבל שהשאיפה תהיה איך יוכל להתעלות עוד ועוד.

והמוטל עלינו הוא לעשות חשבון הנפש, ואפילו לזמן מועט. להתבונן היכן היה בר"ה אשתקד, ומה קיבל על עצמו, ומה הספיק בשנה

רחמים וחסדים ביותר ויש הרבה יותר סייעתא דשמיא לבא ליטהר. ויש לשמוח במתנה זו שנתן לנו הקב"ה.

וכשרואה שנכשל יתבונן מה הביאו לזה, כמ"ש רבינו יונה. וישית עיצות בנפשו כיצד ימנע רג ליו מלכד. וכגון הרואה שמתבטל בלילות, יתבונן מה הסיבה לזה, ויתרחק מהמקום שיכול להכשל. והגרי"ס יעץ שהנכשל בדבר, יעסוק במוסר של אותו ענין, שע"י שילמד מוסר בנר שא זה יהיה לו הדבר לזיכרון לנגד עיניו לב לשוב לכסלה עוד.

ונסיים שהקב"ה חפץ להחיותנו כמ"ש (תהילים ל, ו) "חיים ברצוננו". ורצון כולנו הוא לעבוד אותו בחיים, כמו שמבקשים 'בספר חיים וכו' נזכר ונכתב לפניך אנחנו וכל עמך בית ישראל לחיים טובים ולשלום', שמבקשים על כולם. ומתחילה מבקשים עלינו - 'אנחנו', והיינו שכל לומדי הישיבה יוכלו להמשיך לבוא לישיבה ויתקדש ש"ש בבוא כל ההסעות לישיבה ויאמרו מי כעמך ישראל, וכולם יבשרו בשורות טובות וישונו בשמחה לבתיים וירונו נחת.

והקב"ה הרואה ברצוננו, בוודאי יעזרנו. ומבקשים 'וכתבנו בספר החיים למענך אלוקים חיים'.

זו, ומה מתכנן לעשות הלאה. שאם למד בשנה זו מסכת ב"ב וגיטין, יתבונן כמה סדרים למד, וכמה מתוכם הוא יודע, והאם מוכן להביחן ע"ז לעת"ל. וכמה השתדל להתפלל כראוי. וכמה כיוון בברכות שהוציא מפיו. וכמה זכר את הקב"ה - את השש מצוות תמידיות. וכמה זהירותו בממון חברו ובכבודו. וכיצד נראים מי דותיו, שהרי כתב הרמב"ם שצריך לחזור בתשרי בה גם מהמידות הרעות.

וע"י חשבון הנפש נבוא להחלטה להשתנות לגמרי. וזה שייך ע"י שיש תכנית איך להתקדם, ושיהיה בתכנית אפשרות להמשיך גם אחרי נפילה, ולא שאז יתייאש לגמרי ויעזוב את הכל. ועוד נצרך שיתחיל את החיזוק כבר מעכשיו, ולא ידחה לזמן שיתרבה בינתיים.

נעשה מתייצב על דרך טוב

זה תשובה והצלה אמיתית, שאז "ואל תבוא במשפט את עבדיך", לפי שיש פתחון פה לסניגור שהנה הוא משתוקק להיות טוב ומתייצב על דרך טוב, וימשיך בדרך זו.

זוה עבודת האלול - מלבד ההכנה לר"ה - להתייצב על דרך טוב וכבר להתחיל להתנהג כראוי. ואמנם בכל הזמנים יש רחמים וחסדים שהרי אין יום שאין מבקשים בו 'השיבנו' ו'סלח לנו', אמנם בימים אלו נפתחים שערי

Rosh Hashanah

PARSHA PREVIEW

Below is an English adaptation of this weeks' Parsha Preview which can be heard live every Wednesday at 2:15

United We Stand

Harav Hagaon Moshe Aharon Friedman Shlita

There are many sefarim that interpret the word teruah — in the pesukim **אֶשְׂרֵי הָעָם יוֹדְעֵי תְרוּעָה** and **יּוֹם תְּרוּעָה יִהְיֶה לְכֶם** — to mean rei'us, friendship and connection, as in **אהבה ואחווה ושלום ורעות**. On Rosh Hashanah, when each Yid approaches other Yidden and wishes them, with his whole heart, **לשנה טובה**, there's an increase of rei'us — and that's what Yom Teruah means.

The Chozeh MiLublin used to say, regarding the passuk **עָלָה אֱלֹקִים בְּתְרוּעָה**, that the middas hadin — represented by the Name “Elokim” — goes up and goes away when Yidden are **בְּתְרוּעָה**, meaning that there is friendship, rei'us, between them.

So rei'us is one of the themes of Rosh Hashanah. Certainly, the main theme of Rosh Hashanah is that it is a day of crowning Hashem king — but if we look deeper, perhaps we will see that the two are really the same. Every Yid's neshamah is a chelek Eloka mimaal, and a connection between Yidden is actually a connection between them and the Bashefer: **ישראל**. ואורייתא וקודשא בריך הוא חד הוא.

The Chasam Sofer cites the Taz's statement that the word “שופר” is an acronym for **שטן ואין פגע רע**. The Taz asks, and the Chasam Sofar elaborates — shouldn't it be **אין שטן ואין פגע רע**? Alternatively, it could have said **אין שטן פגע רע** — why the vav of **ואין**? The Chasam Sofer explains that the shofar corresponds to Akeidas Yitzchak, where there was **אשר** and **אפר**, and if you remove the two alefs you're left with the letters **פ, ש, ו**, which spell “shofar.” What happens with the two alefs?

The Chasam Sofer says that alef represents Hakadosh Baruch Hu. Even the nekudos on an alef — a pasach and a tzeireh — allude to Hakadosh Baruch Hu, because the pasach is like a vav (6), and the two dots of the tzeireh are like two yuds (2 x 10), for a total of 26, corresponding to the

Shem Havayah. But the letters that spell alef can also spell elef, a thousand. The highest numerical value in the alef-beis is that of tav, 400, but beyond that there are the final letters — **ה, ו, ז, ח, ט, י** — whose values are 500, 600, 700, 800, and 900. After that comes elef, 1000 — which is the alef again. The nekudos of elef are two segols, each composed of three dots, for a total of six dots, representing the 600,000 members of Klal Yisrael. So there's the alef that's Hakadosh Baruch Hu and the alef (spelled elef) that's Klal Yisrael, and those alefs are connected and go together. When they're together, then we have “shofar,” and the letters of the words **אשר אפר** are an acronym for **אין שטן פגע רע**. The **אין שטן פגע רע** is when the two alefs come together and the whole Klal Yisrael is united among themselves and with **הוא בריך הוא**, all for the same purpose. And then we're ready for the shofar.

We've been preparing for Yamim Nora'im already since the fifteenth of Av, as the sefarim tell us that the letters of **ט"ו באב** have the same gematria — 928 — as the phrase **כתובה וחתימה טובה**. That's when we start saying **כתובה וחתימה טובה**, already from the fifteenth of Av. But what is Tu b'Av? The Bnei Yissachar says that **ט"ו**, which is 15, alludes to the fifteenth letter of the alef-beis, which is samech. The samech is a round letter, and that represents the idea that **עתיד הקדוש ברוך הוא לעשות מחול לצדיקים והוא יושב ביניהם** — Hakadosh Baruch Hu is the midpoint, and all the Yidden are equidistant from Him and focused on the center. That's what Tu b'Av represented: all the Yidden together being focused on Hakadosh Baruch Hu. And that's what Yom Teruah means.

The Merit of Being Necessary

During the Aseres Yemei Teshuvah, it is especially important to be connected to other Yidden. Rav Chaim Shmulevitz used to quote his zeide,

the Alter of Novardok, as explaining that the phrase **בניונים תלויים ועומדים** means that the beinonim are already hanging — the noose is around their neck. The state of a beinoni is not pareve, but perilous: He needs a major turnaround. Yet, he adds, even a thief who already has a noose around his neck can be removed from the gallows if the king, the kingdom, or the world needs him. This is a vital concept the whole year, but it is particularly critical during Aseres Yemei Teshuvah. By being **עוסק בצרכי ציבור** — both vis-à-vis individuals and vis-à-vis the community — a person gains a major zechus for Yom Hadin, because Hashem views him as an ish tzibbur.

Regarding the words in Haazinu, **אֵל אֲמוֹנָה וְאִין עֶלְי**, Rav Elya Lopian wonders why we praise Hashem for not doing avlos. Of course He doesn't do avlos — that's an understatement! Why would He do an avlah to someone? The answer is that all people are interconnected, and even when someone deserves a certain punishment or tzarah, Hakadosh Baruch Hu takes into account how others are affected by him, and whether his punishment will cause undeserved suffering to others. That's the meaning of **וְאִין עֶלְי** — Hashem doesn't do an avlah to others while punishing someone who deserves it. So being a klal Yid the whole year, and certainly in Aseres Yemei Teshuvah, is a big zechus.

Olam Hazeh is often compared to an expensive hotel, where there's a bill at the end that needs to be paid. But some people go to a fancy hotel and don't pay anything out of pocket, because they're driving a company car and swiping the company credit card. Similarly, when a person is a Klal Yisrael Yid, Hashem pays his bills. When your Olam Hazeh is focused on improving someone else's Olam Hazeh, because you're worried about him, that's Olam Haba — and then, the bill is paid for you, because you work for the Bashefer.

The passuk says **לֹא הִבִּיט אֶן בְּעֵקֶב**, and that has the same gematria as the word **רחמים**, and also the word **ציבור**. If a person is part of a tzibbur, then Hashem doesn't scrutinize his aveiros; He focuses only on the good.

Many of the Mir roshei yeshiva would not receive an aliyah during the Yamim Nora'im. This practice is based on the words of the Shunamis, in Melachim: **בְּתוֹךְ עַמִּי אֲנֹכִי יֹשֶׁבֶת**. The Zohar explains that during the Yamim Nora'im a person is supposed to be part of the group, and should not stand out.

Unbreakable — As a Group

In general, we are advised to be part of an agudah achas, and connected to other Yidden. The Midrash Tanchuma teaches:

אַתֶּם נֹצְבִים הַיּוֹם, מֵהַ יּוֹם מֵאִיר פְּעָמִים וּמֵאֲפִיל פְּעָמִים, אַף אַתֶּם כְּשֶׁאַפְלָה לְכֶם, עֲתִיד לְהֵאִיר לְכֶם אֹר עוֹלָם, שְׁנֵאֲמַר: וְהָיָה לָךְ ה' לְאוֹר עוֹלָם (ישעיהו ס, יט). אִימְתִי, בְּזִמְנֵי שְׁתֵּהוּי בְּלֶכֶם אֲגִידָה אַחַת, שְׁנֵאֲמַר: חַיִּים בְּלֶכֶם הַיּוֹם.

When a person is not standing alone, as an individual, but is part of a group — **בְּלֶכֶם** — then he has a chance. The Midrash brings the mashal of a bundle of reeds, which is very hard to break; in contrast, a single reed is easily broken. Today, people have their phonebooks on various devices, but back when there was such a thing as an actual phonebook, the pages were very thin and easy to rip — but the entire phonebook, comprising hundreds or thousands of pages, was nearly impossible to tear.

Klal Yisrael's koach is when we are one united group. Similarly, the Rama MiPano notes that the passuk says **בְּנִים אַתֶּם לַה' אֱלֹהֵיכֶם** — referring to us as banim, in the plural, and not as ben. When we are banim, as a group, then we are Hashem's children.

This is the theme of Malchuyos as well. I saw in both the Shem MiShmuel and the writings of the Alter of Kelm that Malchuyos is possible only when there's achdus. If the servants are not united, then they are not coronating the king. Indeed, the passuk says: **וְהָיָה בְּיִשְׂרָאֵל מֶלֶךְ בְּהִתְאַסֵּף רְאִשֵׁי עַם יְחַד שְׁבָטָיו**. When the Shivtei Yisrael are together in one tzibbur, then there can be malchus.

Individuals in a Crowd

The Gemara in Rosh Hashanah discusses at length the difference between Aseres Yemei Teshuvah and the rest of the year, and also discusses the differences between a yachid and a rabbin.

I would like to focus on one detail of that discussion. The Gemara says that the words **וְיָרְדוּ הֵימָּן בְּאֵינִיּוֹת** are a reference to yechidim, and the Acharonim wonder why people who travel by ship are considered individuals, not a group. The answer is that although there may be ten people on the ship, those people came together by coincidence, not by choice. Similarly, a person can find himself in a shul with dozens or even hundreds of other people, but those individuals still do not form a tzibbur, because each one is a distinct entity. We have to work to be connected to one another and to be part of the tzibbur.

The word **ציבור** is an acronym for tzaddik, beinoni, and rasha — all the types of Yidden, of every color and stripe, coming together.

The Tanya notes, in Likutei Amarim, that when Hillel says **וְאֵבֶר לְרַעַךְ** ואהבה לרעך — or, as Hillel actually said, in the Gemara in Shabbos, **דַּעֲלָךְ סִנֵּי לְחִבְרָךְ לֹא תַעֲבִיד זֶה הוּא כָּל הַתּוֹרָה כּוֹלָה** — it means that while every Jew has his own guf, there's a neshamah klalis of Klal Yisrael, and on that level of the nefesh we're one.

This brings us full circle to what we said at the beginning. When Yidden are birei'us with one another, then it is a Yom Teruah — we're able to connect, because on the soul level we're one. Rashi there notes that the "friend" referred to in the words **וְאָהֲבָתָּ לְרַעַךְ כְּמוֹךָ** could mean another Yid, or the Bashefer. And really, it's the same thing, when we're connected for the purpose of doing ratzon Hashem, and together we say **מַלְכֵנו אֵת מַלְכֵנו**.

We should be zocheh to **וְהָיָה בְּיִשְׂרָאֵל מֶלֶךְ בְּהִתְאַסֵּף רְאִשֵׁי עַם יְחַד שְׁבָטָיו יִשְׂרָאֵל**, and the Eibishter should reveal His malchus and bring the world to its tikun, the way it was supposed to be from the beginning of Creation.

Use It, or Lose It

Similarly, when Moshe Rabbeinu first erected the Mishkan, he waited for a response from Shomayim, but nothing happened; no fire descended. He dismantled the Mishkan, and tried again the next day, but again there was no response. This continued for seven days in a row: Moshe Rabbeinu, with all his zechusim, put up the Mishkan, but the Shechinah did not come

down, until day eight.

What was the reason for this delay? And why was Moshe Rabbeinu punished in this way?

The Midrash explains that when Hakadosh Baruch Hu appeared to Moshe Rabbeinu and commanded him to speak to Pharaoh, Moshe Rabbeinu refused. He had good reasons, of course, and said *אֲשֶׁלַח אֶת יָדִי וְהִשְׁלַח אֹתָךְ*, but the bottom line was that for seven days he declined to fulfill Hashem's instruction to him. In response, Hashem said, "You didn't use the talents I gave you? Correspondingly, for seven days, I will take those abilities away from you." That is why the Shechinah waited seven days to descend.

After R' Chaim of Volozhin traveled to attend the wedding of his son R' Itzele, he returned to Volozhin and found that the sefer Torah in the yeshivah had been stolen, so they could not hear Krias HaTorah. Immediately, R' Chaim identified why this had happened. While he was traveling, he had stopped in a certain town, where he could have gone to a shul to hear Krias HaTorah. But there was a rav with him who was very influential, and he said, "No, it's too much effort, and we can't be sure that there's a sefer Torah anyway." So they did not hear Krias HaTorah that day. Because they didn't hear Krias HaTorah in a town where there was a sefer Torah, when they returned to Volozhin, the sefer Torah was stolen and they were denied the opportunity to hear Krias HaTorah.

When I came to Eretz Yisrael many years ago, Rav Shach was already old, but he was functioning very well, and could still walk, speak, and hear well. But one thing failed him: his eyesight. He would say, why is this happening to me? The rest of his body wasn't aging like that, so why was his eyesight so terrible? He answered that he was being punished, because during World War I, he had to run away from the battlefield, so he fled from his yeshivah to a beis midrash in another town. During the day, he learned, but he didn't

learn at night — and for that, he said, Hashem was upset at him: "I gave you eyesight, and you were able to learn, but you didn't learn, so now I'm denying you the ability to see."

"Why didn't you learn at night?" his grandson asked him.

He responded that he couldn't learn because he didn't have a candle, so instead he went to sleep in the shul.

"Then why should you be punished?" his grandson continued. "You couldn't learn!"

"Had it been important enough to me to learn," Rav Shach replied, "I could have asked the gabbai for a candle, but I was too embarrassed to ask. Yet when it came to food, I was desperately hungry, and once a day I had to muster the courage to ask someone in town to please give me some food. It was important enough for me to eat that I managed to overcome my shame and ask for food — but to use my eyes to learn another Tosafos wasn't important enough to me that I should ask for candle. Hashem gave me the opportunity then, but I didn't use it, so now I'm being punished."

Every one of us has been blessed with a year of Hashem's benevolent kindness: *לָךְ ה' הַצְדִּיקָה*. Are we going to come on Rosh Hashanah and Yom Kippur and say *וְלָנוּ בִּשְׁתַּת הַיָּמִים*, we're embarrassed that we didn't use the opportunity, and who knows whether Hashem will grant us with another year of opportunity? Or are we going to recognize the opportunities and talents that Hashem has given us and use them to their utmost?

If we do, then b'ezras Hashem we will be granted a year of health, happiness, and prosperity.

כתיבה וחתימה טובה.

This week's Bishvilei Haparsha is sponsored by:

613MED

Medical Supply Chain Solutions

The following is a preview of the new sefer, Inzelbuch Family Edition of *Rav Nosson Tzvi Speaks*, a English translation of the weekly Erev Shabbos Sichos delivered by the Rosh Hayeshiva zt"l around his dining room table. The sefer will be released this week by Artscroll.

פרשת נצבים

Parashas Nitzavim

The Danger of Habit

כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוה היום לא נמלאת היא מומך ולא רחוקה היא וגו' כי קרוב אליך הדבר מאד בסוף ובלבבך לעשותו.

For this commandment that I command you today — it is not hidden from you and it is not distant ... Rather, the matter is very near to you — in your mouth and in your heart — to perform it (Devarim 30:11-14).

The Ramban writes that the words המצוה הזאת, *this commandment*, can be interpreted in two ways.

The first is as a reference to the entire Torah, as the *pasuk* emphasizes that Torah is neither concealed nor distant from man. The second interpretation is that these words refer to the mitzvah of *teshuvah*, repentance, which the *pasuk* also describes as neither concealed nor distant from man, but rather close to his heart and accessible at any time and place.

If the mitzvah of *teshuvah* is so natural and close to a person's heart, and can be easily grasped, why do we find so few people taking advantage of it? If all it takes is a genuine feeling and expression of regret, why don't we all do *teshuvah*?

The Comfort of Complacency

The Rosh Yeshiva R' Chaim Shmulevitz¹ decried the force of habit as the greatest catastrophe in man's world. Despite knowing that his ways are misguided or sinful, man all too often falls into complacency and does not repent. Habit wears away at his sentiments of dismay and remorse, and he becomes so accustomed to his wrongful ways that he eventually sees no need to repent.

Therefore, although the potential for *teshuvah* is, indeed, close to a person's heart, the buildup of habit silences the soul's yearning and deflects the possibility of repentance until it appears entirely inaccessible to man — as distant as the heavens or the other end of the ocean.

Suppose that every time a person committed a sin, he would instantly sense the spiritual plunge he'd taken and the deleterious effects on his soul. This awareness would shock him and spur him to immediate repentance. This can be compared to a person who is unaware of the concept of death, until one day he learns that every person is bound to die at some point. This realization would surely shake him up and cause him to mend his ways and return wholeheartedly to Hashem. Unfortunately, though, just as people have become accustomed to the concept of death and are therefore not shaken by the thought, most people do not take to heart the severity of their sins, and they are not open to inspiration, which prevents them from repenting.

¹ *Sichos Mussar, Tardemas HaHergel.*

The force of habit is so toxic that Chazal teach (*Yoma* 86b), "Once a person commits a sin and repeats it, it becomes permitted to him. Can it even enter your mind that [the sin] becomes permitted to him? Rather, say that it becomes to him as though it were permissible." The more times a person repeats an offense, the less significant he considers it, until he all but forgets that it is a sin.

Rabbeinu Yonah elaborates (*Shaarei Teshuvah* 1:38) that when someone repeats a sin to the extent that it becomes permissible in his eyes, he is considered to have thrown off the yoke of this commandment and enters the category of a *muamar l'davar echad* (an apostate regarding this specific mitzvah).

Moments of Inspiration

A person's closeness to the mitzvah of *teshuvah* is conditional, then, upon his eliminating the force of negative habit and opening his eyes to the gravity of his sin. This can be compared to a chicken that wallows in the mud and becomes encrusted in filth. If the farmer attempts to clean the chicken, it will take him hours to scrub it feather by feather. Yet if the chicken merely flaps its wings, all the mud will fly off, and its feathers will be instantly cleaned.

The same is true of a person who does *teshuvah*: If he endeavors to repent by rectifying each and every action separately, it will take him a frustratingly long time. Yet if he simply awakens in an instant, like a chicken flapping its wings, then he can repent immediately, as the *pasuk* says, *כי קרוב אליך הדבר*, rather, *the matter is very near to you*.

Born of Indolence

Habit is rooted in the *middah* of *atzlus*, indolence. One who is indolent grows lethargic and sleepy, whereas one who is active and refuses to sit back and relax does not slumber, but remains constantly alert to what is required of him, and does not succumb to the force of habit.

Shlomo HaMelech cautions us against *atzlus* with the words: *לך אל נקלה צעל ראה נרביה ותקם*; *Go to the ant, you sluggard; see its ways and grow wise (Mishlei 6:6)*. The ant works industriously without pausing to rest for a moment, and a person who observes this minuscule creature in action can draw great wisdom from its ways. Several weeks ago, I glanced down at the floor and noticed an ant heaving a granule as large as its entire body across the room. The ant was clearly struggling, dropping the granule again and again, yet it kept obdurately to its goal, continuing to drag its load to its destination. Shlomo HaMelech exhorts us to watch the ant, observe its diligence in laboring toward its goal, and absorb the lesson of consistent effort — because this is the only way to avoid falling prey to the pernicious force of habit.

Preserving Inspiration

Chazal relate (*Sotah* 13a) that when Yaakov Avinu was carried to Me'aras HaMachpeilah for burial, the wicked Eisav attempted to halt the funeral procession by claiming that the burial plot was rightfully his. The *shevatim* responded that their father had purchased the plot from Eisav, whereupon Eisav demanded to see the deed of sale. The *shevatim* replied that the deed had remained behind in Egypt, but sent Naftali, who was swift as a deer, to sprint to Egypt and retrieve it.

Chushim ben Dan, who was deaf and unable to follow the dialogue between his uncles and Eisav, did not understand the cause of the unseemly delay. When he asked what was happening and was told that Eisav was holding off the burial until Naftali's return, Chushim was appalled by the disgrace to his grandfather Yaakov, and he grabbed a stick and beheaded Eisav.

What motivated Chushim ben Dan to zealously defend Yaakov Avinu's honor? Why was he more offended by the disgrace to his grandfather than the others, including the *shevatim*, who were Yaakov's own sons? Finally, what connection was there between his zealous act on Yaakov's behalf and his impaired hearing?

